

שיעור מספר 6 – חג הסיגד

למה זה קשור ?

קשר רופף ליום הכיפורים.

חוק חג הסיגד

שורש ס.ג.ד (להתפלל\להשתחוות)

חוק חג הסיגד, התשס"ח* -2008

1. א. הכנסת מכריזה בזה על יום כ"ט בחשוון כעל חג הסיגד, שיוחג מדי שנה בשנה כחג המדינה וייקרא בשם "חג הסיגד"; "חל כ"ט בחשוון בשבת, יוחג חג הסיגד ביום חמישי שלפניו.
- ב. חג הסיגד הוא יום בחירה; בסעיף זה, "יום בחירה" - "יום שהבחירה בידי העובד לצאת בו לחופשה או לעבוד; בחר העובד ביום חופשה, יובא היום במניין ימי החופשה שלו.
- ג. (שר החינוך יקבע פעילויות חינוכיות שייוחדו לחג הסיגד.
2. שר המדע התרבות והספורט יורה על קיום עצרת מרכזית לפתיחת חג הסיגד. עצרת מרכזית.
3. שר התעשייה המסחר והתעסוקה, לאחר התייעצות עם שר המדע התרבות והספורט, רשאי לקבוע את סוגי העובדים ואת סוגי העבודות והשירותים שאין להפסיקם בחג הסיגד, וכן רשאי הוא לקבוע את השעות וההסדרים שיחולו ביום זה.
- שר המדע התרבות והספורט רשאי לקבוע סמלים לחג הסיגד ולהסדיר את השימוש בהם.

רקע:

בגלל הבידוד התרבותי בה חיה הקהילה האתיופית בתקופת גלותה המצוות שלהם מהוות שיקוף של המציאות בתקופת הגלות (אחרי חורבן בית שני). לכן הם גם לא מכירים את חנוכה, שנוסד לאחר מכן. המקור התנכ"י הוא בספר נחמיה¹ ט' ג'.

"ויפתח עזרא הספר לעיני כל העם כי מעל כל העם היה וכפתחו עמדם כל העם: ויברך עזרא את ה' האלוקים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במועל ידיהם ויקדו וישתחוו לה' אפים ארצה) "נחמיה ח/ה-ו" (ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רבעית היום ורבעית מתודים ומשתחוים לה' אלהיהם"

התזמון של החג

בין יום הכיפורים לחורבן ירושלים.

¹ תקופת עזרא ונחמיה – אחרי חורבן בית ראשון ותחילת העלייה (הצהרת כורש)

מציין טוהר מוסרי הנובע מיום כיפור החל לפני כן ובקשה מחודשת למחילה לכלל החברה וחזרה לארץ ישראל, כזכור – חורבן הבית הוא בגלל שנאת חינום. לכן הטוהרה והמחילה גם היא חברתית. לאחר החזרה ארצה יש גם אלמנט של הודיה, גם אל מול החוסר ("בשנה הבאה בירושלים הבנויה") חג הסיגד הוא היחיד שמסמל את הגאולה השנייה – שיבת ציון לאחר חורבן בית ראשון.

מנהגים

- מתקיים תמיד במקום גבוה
- קשר למתן תורה
 - מקום גבוה – טהור

קריאה מהתורה

בקשת סליחה מחילה

תפילה תוך פרישת הכפיים כלפי השמיים, מנהג שנעלם משאר המסורות היהודיות
סעודה החותמת את הטקס

2 מתוך 5

נכתב על ידי גל

על בסיס תוכן ההרצאות במדעי ההתנהגות – מכללת נתניה
<http://behavioral-sciences-nac.blogspot.com>

יום ירושלים

חוק יום ירושלים חוקק רק ב-1998.
תאריך החג – כ"ח באייר: יום שחרור ירושלים (מלחמת ששת הימים)

מקור המושג "יום ירושלים"

תהלים קלז

(א) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בנזכרנו את ציון: (ב) על ערבים בתוכה תלינו כנ' רותינו: (ג) כי שם שאָלונו ושובינו דברי שיר ותולדנונו שמחה שירו לנו משיר ציון: (ד) איך נשיר את שיר ה' על אדמת נגר: (ה) אם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: (ו) תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִפִּי אִם לֹא אֲזַכְּרִי אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשִׁי שְׁמִחָתִי: (ז) זָכֹר ה' לִבְנֵי אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם הָאֵל מְרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: (ח) בֵּית בָּבֶל הִשְׁדִּידָה אֲשֶׁרִי שְׁיִשְׁלֵם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגִמְלָתָ לָנוּ: (ט) אֲשֶׁרִי שְׁיִי אֶחָז וְנִפְץ אֶת עֵלְלֶיךָ אֵל הַסֵּלַע:

התיאור עוסק בגלות והשבר, דרך שבועה לזכור את חורבן ירושלים והבטחת נקמה.
ז"א – האזכור בתנ"ך הוא במשמעות של חורבן, בדיוק ההפך מיום ירושלים המודרני.

כיצד הגיע התיאור לתנ"ך

תלמוד בבלי גיטין נז ע"ב

אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון? מלמד, שהראהו הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני; חורבן בית ראשון, שנאמר: על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו; בית שני, דכתיב: זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה.

מייחס לדוד יכולת נבואית שהציג לפניו אלוהים.

מדוע נבחר דווקא השם בעל המשמעות הפוכה

ההסבר התלמודי – מידה כנגד מידה.

תלמוד בבלי סנהדרין צ ע"א

שכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה.

תלמוד בבלי בבא קמא ס ע"ב

אמר הקב"ה: עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הצייתי את ציון, שנאמר: 'וַיֵּצֵא אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן נֶתְּ אֶכָּל יְסוֹד תִּיָּה' (איכה ד, יא) ואני עתיד לבנותה באש, שנאמר: 'וְנָאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱמָר ה' חֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ' (זכריה ב, ט).

קשר לחג הסיגד

כ"ח אייר - יום הזכרון לעולי אתיופיה מסודן
שמסרו את נפשם בכמיהתם להגיע לירושלים

דמיון ליום הזכרון מול יום העצמאות.

מקבילות בין סיפורים מסורתיים

סיפור עם אתיופי – החתן נועד למות ביום חופתו

לפי סיפור זה לתינוק נאמר שנועד למות ביום חופתו על ידי הכשת נחש, היות ונקט במעשה (עטף את עצמו בעורות) הוא מנע את מותו באותו יום ובכך מנע את מותו (או דחה) ... <להמשיך>

תלמוד בבלי שבת קנו ע"א - ע"ב

אמר רב יהודה אמר רב: מניין שאין מזל לישראל - שנאמר (בראשית טו) "ויוצא אתו החוצה". אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם (בראשית טו) "בן ביתי יורש אתי". אמר לו: לאו, (בראשית טו) "כי אם אשר יצא ממעיך". אמר לפניו: רבונו של עולם, נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן. אמר ליה: צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל...

מסר: עם ישראל לא נשלט על ידי מזל

ר' עקיבא הוויא ליה ברתא, אמרי ליה כלדאי: ההוא יומא דעיילה לבי גנא - טריק לה חיוויא

ר' עקיבא היתה לו בת, אמרו לו החוזים בכוכבים" ביום שהיא נכנסת לחופה - ישכה נחש

ומיתא. הוה דאיגא אמילתא טובא. ההוא יומא שקלתא למכבנתא, דצתא בגודא, איתרמי

ותמות. היה דואג על הדבר הרבה. באותו יום, לקחה את סיכת ראשה ונעצה אותו בסדק בקיר, קרה

איתיב בעיניה דחיויא. לצפרא כי קא שקלה לה - הוה קא סריך ואתי חיויא בתרה.

שהסיכה נכנסה לעינו של הנחש. בבוקר כאשר הוציאה את המחט - נמצא הנחש מת מחובר למחט

אמר לה אבוח: מאי עבדת? - אמרה ליה: בפניא אתא עניא, קרא אבבא, והווי טרידי כולי

אמר לה אביה: מה עשית? אמרה לו: בערב הגיעה עני, דפק על הדלת, וכולם היו טרודים

עלמא בסעודתא, וליכא דשמעיה. קאימנא, שקלתי לריסתנאי דיהבית לי, יהבתיה ניהליה.

בסעודה, ולא שמו לב אליו. קמתי, לקחתי את המנה שלי שנתת לי, ונתתי לו.

אמר לה: מצוה עבדת! נפק ר' עקיבא ודרש:

אמר לה: עשית מצוה. יצא ר' עקיבא ודרש...

וצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה

צדקה תציל ממות - לא תשנה את צורת המוות אלא תמנע את המוות עצמו.

ההבדל בין הסיפורים הוא שבסיפור התלמודי (בניגוד למעשייה האתיופית) - ניתן להנצל מגורל, על ידי צדקה.

ארבע צומות החורבן

יש כ-8 (כולל הסיגד) צומות. אבל מתוכם נבגדים 4 צומות מדברי קבלה שמספרים את סיפור החורבן:

זכריה פרק ח פסוק יט

כֹּה אָמַר ה' צָבָא-וְת צוֹם הָרְבִיעִי צוֹם הַחֲמִישִׁי צוֹם הַשְּׁבִיעִי צוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשִׂשׁוֹן וּלְשִׂמְחָה וְלֹא עֲדִים טוֹכִים וְהָאָמֶת וְהַשְּׁלוֹם אָהָבוּ

צום הרביעי (חודש רביעי) – י"ז בתמוז

צום החמישי – ט' באב

צום התשיעי – צום גדליה

צום העשירי – י' בטבת

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הל' א - ד

הלכה א

יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר (ויקרא כ"ו) והתודו את עונם ואת עון אבותם וגו'. עוטף את כל הצומות בפן דתי: חשבון נפש, זכרון מעשינו הרעים.

הלכה ב

ואלו הן יום שלישי בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ונכבית גחלת ישראל הנשארה וסיבב להתם גלותן **צום גדליה** (יום אחרי ראש השנה) אחרי המצור על ירושלים וחורבן בית המקדש. קומץ יהודים נשאר בישראל – מנהיגם, גדליה, נרצח על ידי דודו, ישמעל בן מתניה. מה ההגיון לצום על מותו של אחד – מסמל את מותו של השריד היהודי האחרון בארץ ישראל. לאחריו אין תקווה ועשירי בטבת שבו סמך מלך בבל נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק. המצור נמשך 3.5 שנים עד שהביא לחורבן ירושלים. הצום נקבע למועד תחילת המצור בו נזרע למעשה זרע החורבן ושבועה עשר בתמוז וחמשה דברים אירעו בו: נשתברו הלוחות, ובטל התמיד מבית ראשון והובקעה ירושלים בחורבן שני, ושרף אפוסטמוס הרשע את התורה, והעמיד צלם בהיכל. מסמל בראש ובראשונה את הבקעת החומות (הצלחת המצור)

הלכה ג

ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו: נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות מישראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד גויים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש, ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו לקיים (ירמיהו כ"ו) ציון שדה תחרש. **תשעה באב:** חורבן בין המקדש

הלכה ד

וארבעת ימי הצומות האלו הרי הן מפורשין בקבלה (זכריה ח') צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי, צום הרביעי זה שבועה עשר בתמוז שהוא בחדש הרביעי, וצום החמישי זה תשעה באב שהוא בחדש החמישי, וצום השביעי זה שלשה בתשרי שהוא בחדש השביעי, וצום העשירי זה עשרה בטבת שהוא בחדש העשירי.

הלכה ה

ונהגו כל ישראל בזמנים אלו להתענות בשלשה עשר באדר זכר לתענית שהתענו בימי המן שנאמר (אסתר ט') דברי הצומות וזעקתם, ואם חל שלשה עשר באדר להיות בשבת מקדימין ומתעניין בחמישי שהוא אחד עשר, אבל אחד מארבעה ימי הצומות שחל להיות בשבת דוחין אותו לאחר השבת, חל להיות בערב שבת מתעניין בערב שבת, ובכל הצומות האלו אין מתריעין ולא מתפללין בהן תפלת נעילה, אבל קורין בתורה שחרית ומנחה בויחל משה, ובכולן אוכלים ושותין בלילה חוץ מתשעה באב.